

DE LA MATERIE PRIMĂ LA OBIECT FINIT: ECONOMIA ȘI TEHNOLOGIA MATERIILOR DURE ANIMALE ÎN LOCUINȚA W37 DIN AȘEZAREA GUMELNIȚEANĂ DE LA PIETRELE

Meda TODERAȘ^a, Monica MĂRGĂRIT^b

^a Universitatea „Valahia” din Târgoviște, România / Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române, București, România;
e-mail: meda.tache.dc@valahia.ro

^b Universitatea „Valahia” din Târgoviște, România, e-mail: monica.margarit@valahia.ro

Keywords: Chalcolithic, tell settlement, raw materials, technological analysis, functional analysis

Abstract: The archaeological site of Pietrele – Măgura Gorgana (Băneasa commune, Giurgiu County) is a tell settlement located in the Danube floodplain, near the Comasca stream, systematically investigated since 2004 through a collaboration between the German Archaeological Institute (Eurasia section), the “Vasile Pârvan” Institute of Archaeology of the Romanian Academy, and the Institute of Physical Geography of Goethe University, Frankfurt am Main, with funding from the Deutsche Forschungsgemeinschaft (DFG). The present study focuses on the worked osseous materials recovered from dwelling W37, a burned structure uncovered in trench W, excavated between 2017 and 2019 on the western slope of the tell settlement. The dwelling, oriented west–east, yielded an exceptionally rich archaeological inventory, including over 60 complete or reconstructible ceramic vessels, carbonized seeds, clay installations, and a grinding stone. Of particular note is the discovery of three human skeletons embedded within the northern wall – a child aged approximately 4–5 years and two adults shown by genetic analysis to be related (grandfather/nephew or uncle/nephew), with radiocarbon dates indicating a chronological gap of approximately 200 years between them. A total of 31 worked osseous material items were recovered from the dwelling, comprising finished objects, preforms, and blanks manufactured from bone (n=19), antler (n=10), and tooth (n=2). The typological repertoire includes pointed tools, bevelled tools, a weapon point, a harpoon, a flat figurine, a pendant, and a scraper. The technological analysis, conducted through a chaîne opératoire approach, examines raw material procurement strategies, blank production methods – including longitudinal splitting by percussion, groove-and-splinter technique, and transverse fracture – as well as shaping and finishing procedures such as longitudinal scraping and abrasion. This study contributes to a broader understanding of bone industry organisation and subsistence economy at the family household level within Gumelnița communities.

Cuvinte-cheie: Calcolitic, tell, materii prime, analiză tehnologică, analiză funcțională

Rezumat: Situl arheologic de la Pietrele – Măgura Gorgana (com. Băneasa, jud. Giurgiu) reprezintă o așezare de tip tell situată în lunca Dunării, cercetată sistematic din anul 2004 în cadrul unui proiect de colaborare între Institutul German de Arheologie (secția Eurasia), Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române și Institutul de Geografie Fizică al Universității „Goethe” din Frankfurt am Main, cu finanțare din partea Deutsche Forschungsgemeinschaft (DFG). Studiul de față este dedicat analizei materiilor dure animale prelucrate descoperite în locuința W37, o structură incendiată identificată în suprafața W, cercetată între anii 2017 și 2019, pe panta vestică a tell-ului. Locuința, orientată vest–est, a furnizat un inventar arheologic deosebit de bogat, incluzând peste 60 de vase ceramice întregi sau întregibile, semințe carbonizate, instalații din lut și o râșniță din piatră. Un element remarcabil îl constituie descoperirea a trei schelete umane îngropate în peretele nordic – un copil de aproximativ 4–5 ani și doi adulți înrudiți genetic (bunic/nepot sau unchi/nepot), cu o diferență cronologică de circa 200 de ani confirmată prin datare radiocarbon. Din locuință, au fost recuperate 31 de piese din materii dure animale, reprezentând piese finite, preforme și suporturi, confecționate din os (n=19), corn (n=10) și dinte (n=2). Repertoriul tipologic cuprinde vârfuri, dălți, un vârf de armă, un harpon, o figurină plată, un pandantiv și un racloir. Analiza tehnologică, realizată prin abordarea lanțului operațional (chaîne opératoire), vizează strategiile de achiziție a materiei prime, metodele de debitaj – bipartiție longitudinală prin percute, dublu rainurage, fracturare transversală – precum și procedeele de fasonaj prin raclage longitudinal și abraziune. Studiul aduce o contribuție importantă la cunoașterea organizării industriei osoase și a economiei de subsistență la nivelul unei gospodării familiale, în cadrul comunităților gumelnițene.

CONTEXTUL ARHEOLOGIC ȘI CRONOLOGIC

Situl arheologic de la Pietrele – Măgura Gorgana, com. Băneasa, jud. Giurgiu este situat în lunca Dunării, lângă pârâul Comasca, fiind bine-cunoscut prin cercetările arheologice sistematice întreprinse începând cu anul 2004, ca urmare a colaborării dintre Institutul German de Arheologie, secția Eurasia, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” al Academiei Române și Institutul de Geografie Fizică al Universității „Goethe”, Frankfurt am Main (Fig. 1)¹.

Inițial, punctul de interes a fost cercetarea tell-ului, dar începând cu anul 2009 și așezarea exterioară din jurul

tell-ului a beneficiat de o serie de investigații, finanțarea fiind susținută de către Deutsche Forschungsgemeinschaft (DFG). Dacă în anii precedenți au fost deschise mai multe suprafețe la nord, est și vest de tell, în anul 2017, în apropierea pantei vestice a tell-ului a fost deschisă suprafața W (Fig. 2/1). Complexitatea situației întâlnite a făcut ca cercetarea exhaustivă a acesteia să dureze trei campanii, până în anul 2019.

Așa cum am menționat și cu alte ocazii², în așezarea plană din jurul tell-ului, complexe arheologice se întâlnesc sub un strat de colluvium de o grosime considerabilă. Suprafața W nu face excepție, astfel că, sub stratul de colluvium ce atinge pe alocuri 1–1,20 m, a apărut o

¹ Hansen et alii 2006; 2007; 2010; 2011; 2012; 2017; Toderăș et alii 2009; Hansen, Toderăș 2010; 2012.

² Hansen, Toderăș 2010; 2012.